

Pārnadžu bojāto audžu risku izvērtējums parastās egles *Picea abies* L. jaunaudzēs

Jeļena Ruba¹, Olga Miezīte²

LLU Meža fakultāte

¹jelena.ruba@llu.lv; ²olga.miezite@llu.lv

Pēdējos gados aizvien vairāk rodas nepieciešamība aizsargāt mežu no pārnadžu bojājumiem. Izpēte šajā jomā paplašinās katru gadu, tomēr līdz šim problēma nav atrisināta. Atbilstoši pieaug zaudējumi, ko dzīvnieki rada mežsaimniecībai. Tālab veikti pētījumi Šķēdes, Jelgavas, Dzelzāmura un Viesītes meža novada parastās egles jaunaudzēs, apsaimniekošanas pasākumu izstrādāšanai, lai, apsaimniekojot jaunaudzēs, mazinātu audžu bojājumu riskus. Katrā meža nogabalā tika ierīkoti aplveida parauglaukumi, kuru rādiusa lielums izraudzīts atkarībā no vidējā koka augstuma ($\leq 12,0$ m ar rādiusu 3,99 m, savukārt virs 12,0 m - 7,98 m) un skaits - no pētāmā nogabala platības (nemazāk kā 4 uz ha). Jaunaudzēs tika noteikti taksācijas rādītāji un novērtēti pārnadžu postījumi. Tie tika klasificēti pa bojājumu veidiem (dzinumu un stumbru) un kategorijām: vesels (galotne vesela, sānzari apkosti līdz 50% vai arī miza bojāta atsevišķām sīkām skrumbām), vidēji bojāts (sānzari apkosti vairāk par 50% vai arī miza bojāta līdz 1/3 no stumbra apkārtmēra) un iznīcis (galotnes dzinums, stubrs nolauzts, nokosts vai arī miza bojāta vairāk par 1/3 no stumbra apkārtmēra). No apsekotajām 25 egļu jaunaudzēm bojājumi tika konstatēti 13 audzēs. Nenozīmīgākie bojājumi konstatēti jaunaudzēs, kuras meža masīvā ieskauj mistrotas vidējā, briestaudžu un pāraugušā vecuma audzes (bojājuma izplatība ($P=2,7\pm 0,88\%$)). Bojājumu intensitāte ($R=1,8\pm 0,80\%$) nav atkarīga no koku augstuma. Visnozīmīgākie bojājumi konstatēti jaunaudzēs, kuras atrodas tiešā izcirtuma vai kvartālstīgu malā, vai to ieskauj vismaz divas jaunaudzēs (bojājuma izplatība $26,2\pm 3,57\%$, bojājumu intensitāte - $21,9\pm 3,00\%$). Atsevišķos gadījumos bojājumu izplatība sasniedz pat 40% un intensitāte 33%. Salīdzinot pa meža novadiem, neatkarīgi no audzes vecuma, koku augstuma un biežības visnozīmīgākie bojājumi konstatēti Viesītes meža novadā (Viesītes $P=23,7\pm 1,49$ un $R=19,4\pm 1,57\%$, Jelgavas - $P=7,8\pm 3,36\%$ un $R=6,3\pm 3,12\%$, Šķēdes $P=10,9\pm 3,19\%$ un $R=8,5\pm 2,22\%$).

Pētījums veikts par ERAF projekta „Meža resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas plānošanas lēmumu pieņemšanas atbalsta sistēma” finansējumu (līguma Nr. 2010/0208/2DP/2.1.1.0/10/APIA/VIAA/146).